

Jordi Llovet

Els mestres

Un homenatge

Galàxia Gutenberg

Jordi Llovet

Els mestres

Un homenatge

Galàxia Gutenberg

També disponible en eBook

Publicat per
Galaxia Gutenberg, S.L.
Av. Diagonal, 361, 2on 1a
08037-Barcelona
info@galaxiagutenberg.com
www.galaxiagutenberg.com

Primera edició: març de 2020

© Jordi Llovet Pomar, 2020
© Galaxia Gutenberg, S.L., 2020

Preimpresió: Maria Garcia
Impressió i enquadernació: Sagrafic
Dipòsit legal: B 741-2020
ISBN: 978-84-17971-60-1

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot realitzar amb l'autorització dels seus titulars, a part de les excepcions previstes per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar fragments d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 45).

A Andreu Jaume i Ignacio Echevarría

Prefaci

«ché 'n la mente m'è fitta, e or m'accora,
la cara e buona imagine paterna
di voi quando nel mondo ad ora ad ora
m'insegnavate come l'uom s'eterna»

Inf., XV, 82-85

Aquest llibre és un homenatge a cinc dels meus mestres més estimats i que més coses van ensenyar-me: no solament en el sentit del saber, sinó també en el sentit d'aprendre a ensenyar –que va ser el meu ofici principal– i aprendre a viure rectament.

Hi apareixen, per ordre del seu any de naixement, Miquel Batllori, José Manuel Blecua, Martí de Riquer, José María Valverde i Antoni Comas. Tinc un deute no menys gran amb altres professors i mestres que vaig tenir al llarg de la meva vida universitària –la d'estudiant i la de professor–, però en tinc menys notícies, o vaig tractar-los menys. En aquest sentit, al llibre hi podrien aparèixer igualment Emilio Lledó –que em va ensenyar a filosofar,

em va introduir en el pensament de Plató, de Heidegger i de Gadamer, vull dir a pensar racionalment les coses–, Francesc Gomà –que va ser el millor professor de filosofia de la seva generació a la nostra universitat–, Antoni Vilanova –que va ser el meu director de tesi, juntament amb Julia Kristeva de la Universitat París VII–, Xavier Rubert de Ventós –el professor que em va oferir la primera plaça de professor universitari–, o Lluís Izquierdo –que em va fer estimar la literatura de Kafka, escriptor al qual he dedicat bona part de les meves escasses recerques; o professors dels meus estudis de secundària, com ara Ramon Fuster i Rabés, el meu professor de llatí a l'escola Virtèlia (un derivat de la paraula llatina *virtus*, topònim que apareix a *El Criticón*, de Baltasar Gracián), un dels grans mestres de mestres del país, o Carles Miralles, que sempre va ser el meu tutor i conseller en matèria d'estudis clàssics. La llista podria ser més llarga, atès que durant tota la meua vida d'estudiant i de professor, també en aquests moments, quan ja fa temps que em trobo en situació de catedràtic jubilat de la Universitat de Barcelona, no he deixat d'acostar-me a les persones que podien ensenyar-me alguna cosa o amb qui pogués practicar l'art del diàleg i de la conversació, veritables i insubstituïbles eines en la forja de la ciutadania i de la societat segons els humanistes.

Els cinc mestres a qui dedico sengles capítols del llibre ja són morts, l'un molt prematurament, Antoni Comas, i un altre massa d'hora, José María Valverde: jo mateix ja he viscut més anys que aquests

dos homes, cosa que em sembla del tot injusta segons l'ordre de la correcció sapiencial, perquè tots dos eren persones carregades de virtut, de saviesa i de bondat. Només José Manuel Bleuca va ser professor meu en el sentit estricte del terme; els altres quatre ho van ser en el sentit més ampli de l'expressió, que, de fet, és el que més m'importa: col·legues o professors de la meua i d'altres universitats amb qui vaig lligar una bona amistat i que em van ensenyar tot allò que no sol aprendre's en una aula.

Ara i adés, en tots els capítols, inclouré reflexions sobre l'art d'ensenyar, sobre les virtuts que al meu entendre han de tenir els mestres, sobre la congregació universitària –encara que ja vaig fer un llibre sencer sobre això–, o, una altra vegada, sobre la meua idea del que són les humanitats i el lloc que haurien de merèixer en l'ordenació universitària d'aquí i d'arreu. Em prenc molt seriosament aquell consell que Carles Miralles va donar a la seva filla quan aquesta li va dir que pensava estudiar Filologia Catalana: «Filla, fes una carrera que serveixi per a alguna cosa, com ara clàssiques». Sigui dit amb tot el respecte per la bona catalanística.

Al final de tot he inclòs un epíleg elegíac –que és un tirat que forma part del meu caràcter–, en què comparo la relació que jo i molts companys meus de generació encara vam tenir amb els nostres mestres i professors, amb la relació que ara hi tenen les noves generacions de professors i d'alumnes –una relació que potser no n'és cap, o cap de tan profitosa com la que jo vaig conèixer. La raó principal per la

qual vaig abandonar la universitat deu anys abans del que hauria pogut fer-ho té a veure amb aquest canvi, és a dir, amb allò que analitzaré a l'epíleg: la desaparició de l'*auctoritas* –o autoritat intel·lectual i moral dels mestres amb una certa edat–, la renúncia de les noves fornades de professors a acceptar cap *imperium* ostentat per ningú, i la fi de la vida universitària tal com encara la vaig conèixer, és a dir, en el sentit de confraria sàvia i dialogant, incardinada en la vida social de la ciutat i del país, i dedicada a alguna cosa més que a la transmissió de sabers arxivats.

No m'he estat, com també m'escau, de referir totes les anècdotes que recordo relatives a la meua relació universitària i extrauniversitària amb els cinc mestres assenyalats, perquè atorgo a l'anècdota un valor molt substancial tant en l'art de la biografia com en el de la narració històrica, sempre que allò que es presenta com a anècdota succeís de debò. He de deixar clar que aquest llibre no és una suma de cinc biografies, que ja han estat escrites, o que algú escriurà un dia amb més competència que no ho faria jo: són cinc retrats personals dels meus millors mestres, fets a partir de les nostres hores compartides.

El llibre tampoc no apareix farcit de citacions d'autoritat, com va passar amb el llibre que vaig escriure sobre la universitat i la crisi de les humanitats, però n'hi ha unes quantes, que espero que el lector sabrà excusar. Hi ha tafaneries que podria haver-me estalviat, però que fan el llibre més llegívol i agrada-

ble, i per això no m'he estat de referir-les, sempre guardant la bella memòria que tinc de les cinc persones que són la matèria –i l'esperit– d'aquest llibre menut.¹

1. Faré servir, al llarg d'aquest llibre, els signes diacrítics de l'ortografia catalana fabriana, que l'IEC ha suprimit amb unes raons que no comparteixo.

Índex

Prefaci	7
I. Miquel Batllori	15
II. José Manuel Blecua	39
III. Martí de Riquer	67
IV. José María Valverde	97
V. Antoni Comas	137
Epíleg	165
Postfaci	169